

БРОНЕЖИЛЕТ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ВОЯКА

СКЛАД І КЛАСИ БРОНЕЖИЛЕТІВ СЛОВО І ДІЛО НАРОДНИЙ КОНТРОЛЬ

Підкладки для більш комфортного носіння бронезжилету та для запобігання ушкодженню елементами ураження

Набір для захисту області шиї, розроблена для запобігання ушкодженню елементами ураження

Тактична Velcro-панель (липучка) призначена для організації кріплення на спорядження патрону, міток, іменних тегів, ПЧ-міток та інших малих пристроїв

Наплічники для захисту плечової області, розроблена для запобігання ушкодженню елементами ураження

Розгрузочні лямки призначені для додаткового розміщення підсилювачів для магазину, гранат, аптечки, радіостанції тощо

Пазовий захист, розроблений для запобігання ушкодженню елементами ураження

3'ємний кліматичний амортизаційний підпір

Амортизаційний підпір

Гнучкий захисний елемент - додатковий захист по 1 кл.

4 Бронееlement основного захисту

5 Протирикошметний блок

6 Тканинний чохол

КЛАСИ БРОНЕЖИЛЕТІВ

Клас захисту визначається типом і характеристиками кулі (вражаючого елемента), на протистояння яким розрахований бронезжилет

Клас	Засіб ураження	Патрон	Маса кулі (грам)	Швидкість кулі (м/с)	Вага бронезжилету (кг)	Ціна бронезжилету
1	пістолет Макарова (ПМ)	9 мм патрон	5,9	305-325	1,5-3	400-450
2	пістолет Токарева (ТТ)	7,62 мм патрон	5,5	415-445	3-5	2200-2600
3	АК-74	5,45 мм патрон	3,4	890-910	6-9	2500-3000
	АКМ	7,62 мм патрон	7,9	710-740		
4	АК-74	5,45 мм патрон	3,6	890-910	8-10	2800-6000
5	СВД	7,62 мм патрон	9,6	820-840	8,5-11	7000-9000
	АКМ	7,62 мм патрон	7,9	710-740		
6	СВД	7,62 мм патрон бронебійний	9,6	820-840	10,5-15	8000-20000

В одному з відеосюжетів часів Майдану пройшло повідомлення про смерть парубка у бронезжилеті. Захисний пристрій затримав кулю, але удар її в надсерцеву зону грудної клітки був настільки сильний, що спричинив зупинку серця і юнак помер. Сьогодні вже відомо, що ворожі снайпери вражають наших воjakів в шию і в пах, бо знають, що бронезжилети українських солдатів не оснащені відповідними захисними пластинами (<http://www.slovoidilo.ua/articles/4252/2014-08-14/sostav-i-klassifikaciya-bronezhiletov-infografika.html>).

Через відкриті інформаційні джерела можна отримати доступ до всіх стандартів, методик класифікації, технічних та польових випробувань бронезжилетів та бронешоломів багатьох країн-членів НАТО, наприклад США (<http://search.usa.gov/search?query=NIJ%20Standard-0101.06&affiliate=national-institute-of-justice>), Німеччини (http://www.vpam.eu/fileadmin/Pruefrichtlinien_AKTUELL/2010-05-12_APR2006.pdf) та навіть Російської Федерації (<http://vsegost.com/Catalog/72/7265.shtml>).

Але, донині годі довідатись, як проблема бронезахисту військових регламентується Українською державою. Так, текст ДСТУ В 4103 -2002 є закритим документом і для отримання його копії «необхідно звернутися до органів Держстандарту».

Перше питання: чому в Україні – незважаючи на періодичні скандали довкруг теми «бронезжилети» – влада тримає текст ДСТУ В 4103-2002 у сейфі секретних матеріалів? Чи не тому, що ДСТУ регламентує (або навпаки не регламентує) не лише здатність бронезжилету певного рівня захисту (їх є шість) зупинити ворожу кулю, а й спроможність зменшити її **травматичну дію**?

У нещодавньому опублікованому огляді результатів перевірки стендів чотирьох українських виробників бронезжилетів (http://dveri.com.ua/news/Puleneprobivaemuy_test_plastin_ot_4_do_6_klassov_razlichnyh_proizvoditel_eu/) жодним словом не згадується оцінювання спроможності бронезахисту зменшити **травму** від влучання кулі, що є невід'ємною частиною аналізу бронезахисту за нормами НАТО і США. Чи згадувалося в українських медіа про перевірку рівня бронезахисту від **травматичної дії**? Чи не тому українці продовжують їхати, приміром, до Польщі й купувати «натівський» бронезжилет – для себе або/та для близьких і друзів.

Друге питання є похідним від першого: чому не ведеться статистика поранень і загибелі воjakів, що мали на собі бронезахист? У той же час розпорядженням МО у відповідних процедурах держзакупівель – див., наприклад, витяг з «Документації конкурсних торгів» (ДКТ), що затверджена Протоколом засідання профільного комітету МОУ від 5.05.2014 р, № 75/96/2 – однозначно вказується 4-й рівень захисту бронезжилетів – за ДСТУ, що донині залишається засекреченим. На чому ґрунтується така вказівка? Звідки у чиновників МО така переконаність у її чинності? Понад те, ця переконаність перетікає і в інші, не зовсім українські структури, наприклад, в ОБСЄ.

Вимоги замовника згідно яких виготовляються товари
Відповідність ТУ У 18.2-31778043.008-2008 (площа захисту гнучкого балістичного пакету 30-39 дм ² ; клас захисту гнучкого балістичного пакету – 1; клас захисту грудного та спинного жорстких балістичних пластин – 4 (ДСТУ В 4103-2002);

REQUEST FOR QUOTATION (RFQ)

Ref.: PRs No. 340696 & 340689

Subject: **Supply and Delivery of Body Armors and Kevlar Helmets; Supply and Delivery of Ballistic Helmets**

QUOTATIONS SHALL BE ADDRESSED TO: Tenders-UA@osce.org

I. The Quotation shall include the following Forms and documents:

- Duly completed and signed Request for Quotation Form;
- For LOT I: Document on certification of compliance with Ukrainian protection class 4 or equivalent (Body Armor).

В умовах тендеру ОБСЄ вказано, що джерелом фінансування є спонсорські внески (*donations*). Хотілося б запитати спонсорів: панове, чи контролюєте Ви від витрат Ваших внесків?

Третє питання, що впливає з попередніх двох: чому в Україні взагалі залишається така закритість і непрозорість тендерних процедур?

Для того, щоб зрозуміти цю проблематику, варто порівняти базові українські тендерні процедури з відповідними процедурами американської економіки – найбільш розвинутої економіки світу (www.fbo.gov) та з порядками в Білорусі – в «останній диктатурі Європи» (www.icetrade.by).

Перший сюрприз. В Україні за отримання доступу до умов конкретного тендеру треба заплатити гроші приватній структурі. Ні в США, ні в Білорусі грошей за доступ до тендерних умов не вимагають.

Друга фундаментальна відмінність. Ні в США, ні в Білорусі не зловживають заставами. Нагадаємо, що перший тендер МОУ із закупівлі бронезилетів від 12 травня 2014 року передбачав внесення застави в розмірі 1901672 гривень, тобто більше ніж 100 тисяч євро!

Позаяк вартість першого – травневого – тендеру в Україні перевищувала еквівалент 10 млн. доларів США, від його організаторів очікувалась особлива ретельність у підготовці й дотриманні форм і процедур тендеру з метою забезпечення їхньої відповідності **Закону України Про Здійснення Державних Закупівель** (див. <http://www.ua-tenders.com/legislation/laws/246114/>).

Але, на жаль, доводиться констатувати, що, найімовірніше, спрацювала помилково приписувана Марксу (http://ru.wikiquote.org/wiki/Карл_Маркс) Деннінгова формула про те що, **«Забезпечте 10% (прибутку), і капітал згоден на будь-яке застосування, при 20 % він жвавішає, при 50 % він вже геть готовий зла-**

мати собі карка, при 100 % він зневажає всі людські закони, а при 300 % немає такого злочину, на який він не ризикнув би – хоча б і під страхом шибениці».

Вже при анонсуванні Тендеру за отримання «Документації конкурсних

Торгів» ДКТ треба було переказати 150 грн. (<http://www.ua-tenders.com/gubrics/services/price/>), відтак витратити на цю бюрократичну процедуру щонайменше одну добу. Це означає, що від початку в одній групі користувачів (постійних абонентів порталу www.UAtenders.com) була часова перевага тривалістю щонайменше в одну добу.

Вимога оплати є грубим порушень самого поняття «Документації конкурсних торгів», оскільки «документація, що розробляється та затверджується замовником, оприлюднюється для вільного доступу та безоплатно подається замовником під час проведення торгів (конкурсних торгів) фізичним/юридичним особам. Документація конкурсних торгів не є об'єктом авторського права та/або суміжних прав» (п. 5 параграфу 1 Статті I Розділу 1 тексту **Закону України Про Здійснення Державних Закупівель** від 10.04.2014 №1197-VII).

Згадана вище «Документація конкурсних торгів» в принципі не могла бути оприлюднена в повному обсязі, позаяк посилання в ній на ДСТУ з індексом «В» (секретний документ) виключає саме поняття «оприлюднення для вільного доступу», а розширення цього посилання на Технічні Умови ТУ У 18.2-31778043.046-2003, а також на ТУ У 18.2-31778043.008-2008 – див. витяг з ДКТ –

Бронезилети виготовляються: згідно ТУ У 18.2-31778043.046-2003 умовного розміру IV, який визначається для типових фігур за розміром 56-58 та зростом 182-188; згідно ТУ У 18.2-31778043-008-2008 трьох типорозмірів: I - 20%, II – 60%, III – 20%.

вщент руйнує зв'язок **Закону України Про Здійснення Державних Закупівель** від 10.04.2014 №1197-VII з тим, що назвали «Документацією конкурсних торгів». Бо затребувані Технічні Умови однозначно є «...об'єктом авторського права та/або суміжних прав».

Можна було б продовжувати аналізувати приховані та явні порушення згаданого Закону. Наприклад, приховування від учасників торгів наявності у замовника електронних засобів зв'язку (крім телефонного), відсутності можливості отримання технічної документації поштою, ускладнення процедур внесення та вилучення застави, вимоги надання безкоштовних взірців для технічних випробовувань тощо. Так чи інакше йдеться про порушення Замовником фундаментальної мети **Закону України Про Здійснення Державних Закупівель** (Відомості Верховної Ради – 2014, №24, С.883). А саме: *«створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції».*

Аналіз «міжнародних» тендерів, що проводились в інтересах України, також породжує певні запитання. Річ у тім, що у двох тендерах Українського Бюро

ОБСЕ є посилання на недоступний для іноземців «Український стандарт», а в останньому анонсі ІТВ № SEC/18/2014 навіть наведено перекручене/деформоване позначення цього стандарту без індексу «В», що, очевидно, відзначає закритість документа:

b. For LOT I: Document on certification of compliance with the Ukrainian protection class 4 or equivalent of III protection level in relation to the NIJ standards (Body Armor). Although standardized using different types of weapons or ammunition as models, the Ukrainian protection class 4, as defined by DSTU 4103-2002 (the Ukrainian standard) and GOST 50744-95 (the standard of the Russian Federation), ensures protection from an assault rifle's AK-74 5.45 mm cartridge 7H10 with PP bullet, at 890-910 m/sec velocity from 5-10 m distance;

Як видно з витягу тендерного припису ОБСЕ, його чиновниками вилучена літера «В» з назви ДСТУ. Можна припустити, що маємо спробу легалізації тендеру. З іншого боку – ознака шахрайства. Хто і в який спосіб втягнув ОБСЕ в цю оборудку, не знаємо. Можливо, йдеться про банальну опіску. Хотілося б у це вірити. Та, на жаль, інші «штришки» таку віру нівелюють.

Цікаво й інше. Тендери ОБСЕ «порціонуються», і коли їхня вартість не перевищує 50 тисяч євро, то інформація про переможця «маловартісних» аукціонів не оприлюднюється (див. щорічний звіт на сайті <http://www.osce.org/procurement/126545?download=true>), а порядок отримання відповідних відомостей ОБСЕ про «переможця» не висвітлюється. Відтак учасники тендеру на свої запити про результати роботи тендеру отримують відмову.

Наведені факти дають можливість виділити ядро проблеми:

умови відкритих конкурсів сформовано таким чином, щоб виключити з кола учасників усіх, хто може або хоче надати ofertу на бронезилети, які би могли конкурувати з «вітчизняним виробником». Але оскільки він (вітчизняний виробник) нічого кращого ніж бронезилет I класу захисту виготовити не спроможний, а бронепанелі-вставки, що забезпечують рівень вище 4-го класу в Україні серійно не випускаються, робиться все, щоб усунути з участі в тендерах усіх конкурентів, ба більше, щоб у зародку задушити їхні спроби конкурувати. Зробити це виявилось дуже легко: затвердити – на рівні наказу чи директиви Міністерства оборони України – положення про те, що вимоги до рівня захисту бронезилетів з бронепанелями-вставками можуть не перевищувати IV клас за ДСТУ В 4103-2002. Такий «товар» на світовому ринку бронезилетів пропонується хіба що в антикварних крамницях.

Тим часом стимули для розвитку галузі щезають разом з мільйонами, що осідають в кишенях спритних «тендерників», а платою за це є життя наших вояків, які або гинуть від внутрішніх крововиливів, спричинених ворожими кулями – навіть коли бронезилет їх затримує – або на все життя залишаються каліками від нанесених травм.

Постає питання: як створити засади для розв'язання цієї проблеми?

Виходячи з підсумків аналізу, вважаємо, що треба виконати дві умови:

гармонізувати ДСТУ зі стандартами НАТО та США;

встановити національну мінімальну норму (клас)

бронезахисту, що відповідає цивілізованим відношенням між нацією та вояками, що її захищають.

У затвердженій Верховною Радою програмі <http://tsn.ua/groshi/yaku-kardinalni-reformi-chekayut-na-ukrayinciv-u-nayblizhchi-dva-roki-programa-diy-uryadu-396565.html> дій українського уряду на найближчі два роки передбачено місце для виконання першої з вказаних передумов. Отже, для цього достатньо буде ввімкнути відповідний громадський контроль. А от для виконання другої передумови треба докласти немало зусиль. Адже йдеться про втрати певними приватними структурами мільйонних прибутків – з одної сторони і втрати життів наших вояків – з іншої.

Якщо переможе здоровий глузд, то МОУ встановить для збройних сил України щонайменше 5-й клас захисту (для довідки: від США, пакистанські органи протидії наркобізнесу отримують найближчим часом п'ять тисяч бронезилетів класу III+ за стандартом NIJ 0101.06 – див. анонс тендеру в США під кодом SINLEC15Q0005 від 25.11.2014р. (https://www.fbo.gov/index?s=opportunity&tab=archives&mode=list&_sfromactive=1), що відповідають вимогам 5 класу за ДСТУ В 4103-2002). Еквівалентна ціна такого бронезилета становить в середньому 1000 доларів США (<http://www.slovoidilo.ua/articles/4252/2014-08-14/sostav-i-klassifikaciya-bronezhiletov-infografika.html>).

У Збройних Силах України (особовий склад Сухопутних військ, Військово-морських сил, ДПСУ, СБУ та ДСНС) нині назагал служать близько 500 тисяч осіб. Отже, загальний обсяг українського ринку бронезилетів становить приблизно 500 млн. доларів США. Аналогічна цифра для бронешоломів – 50 млн. дол. США.

Таким чином, прийняття рівня індивідуального бронезахисту 5-го класу за мінімальну норму ЗСУ неминує вивести на порядок денний питання про заміну імпорту відповідних композитів матеріалами вітчизняного виробництва. Навіть поверхневий аналіз науково-технічних публікацій в сфері матеріалознавства дозволяє назвати українські структури, що готові до освоєння та впровадження нових технологій у виробництво сучасних засобів балістичного захисту людей і техніки:

Дніпропетровський Національний хіміко-технологічний університет;

Київський Інститут надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України;

Національний Технічний Університет «Київський Політехнічний Інститут»;

Фізико-механічний Інститут ім. Г. В. Карпенка НАНУ (Львів).

Але якщо в Міністерстві оборони й надалі наполягатимуть на збереженні норми бронезахисту 4-го класу, то у згаданих науково-дослідних інституціях ніколи не буде належного фінансування, а мільярди гривень перетечуть в кишені спритних крутеликів. Коштом життя і здоров'я наших вояків.

Олег К. РОМАНЧУК,
публіцист, шеф-редактор журналу «Універсум»

26 грудня 2014 р.